

MALMÖ TINGSRÄTT
AVD 1:3

DOM
1989-10-23
meddelad i Malmö

Dom nr DT 73
Mål nr T 3178-86

*Huvud förh fred 29/9-89 9³⁰
" måndag 2/10-89*

39 -11- 0 2

KÄRANDE

Klemeco Nord Aktiefbolag, 556209-1297, Boarp 790,
262 00 ÄNGELHOLM

Ombud: advokaten Lena Ström, Advokaterna Ström & Romeling
HB, Box 1165, 262 22 ÄNGELHOLM

SVARANDE

Jernmanufaktur Aktiefbolaget Raco, Box 9118, 200 39 MALMÖ

Ombud: advokaten Bengt Sjövall, Carl Swartling Advokat-
byrå, Stortorget 29, 211 34 MALMÖ

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas

2. Klemeco Nord Aktiefbolag skall ersätta Jernmanufaktur Aktiefbolaget Raco dess rättegångskostnader med sextio-tusen (60.000) kr avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker

2 bilagor

Postadress	Besöksadress	Telefon	Expeditionstid
Box 265, 201 22 Malmö	Kalendegatan 1 och 6	040-353000	9-14

5:e våningen

REDOGÖRELSE FÖR SAKEN

Jernmanufaktur Aktiebolaget Raco (Jernmanufaktur) är ett företag som köper och säljer produkter inom byggnadsmaterialsektorn. Verkställande direktör i bolaget är Lars Jivede.

Klemeco Nord Aktiebolag (Klemeco) ägs av Bertil Burström. Burström är ingenjör och sysslar bland annat med idé- och uppfinnarverksamhet inom mekanik, byggnadsteknik och formgivning. Burström har erhållit patent på en ny skruv/spik/nit-princip för porösa stenbyggnadsmaterial. Produkten är varumärkesregistrerad under namnet Klemit.

I samband med lanseringen av Klemit-produkten inledde Burström ett samarbete med en Sven Olander. Genom Olander upplät Klemeco formlöst ensamrättsförsäljningen av Klemit i Sverige till Jernmanufaktur. Olander bekräftade i februari 1982 överenskommelsen i ett brev till Jernmanufaktur. Under 1984 såldes Klemit-produkter för 340.000 kr. Under de tre första kvartalen 1985 uppgick försäljningen till 270.000 kr. Burström var missnöjd med försäljningsresultatet och skrev 1985-12-17 i ett brev till Jernmanufaktur att han ville bryta ensamrättsförsäljningsavtalet. Styrelseordföranden i Jernmanufaktur, Carl Ekberg, förklarade i ett svarsbrev daterat 1985-12-23 att om Burström ensidigt bröt avtalet skulle åtgärden betraktas som ett kontraktsbrott som stred mot överenskommelsen om avtalstid och uppsägningsfrister. Jernmanufaktur skulle i sådant fall kräva skadestånd av Burström med belopp svarande mot beräknad utebliven bruttovinst. Jernmanufaktur ville behålla ensamrätten och föreslog ett fortsatt samarbete. En viss skriftväxling ägde rum mellan Jernmanufacturs dåvarande ombud advokaten Mats Nilsson och Burström. Ett sammanträffande kom till stånd 1986-01-27. Närvarande var Burström, Jivede och Nilsson samt Tommy Lundgren, styrelseledamot i Jernmanufaktur. Vid mötet diskuterades formerna för en fortsatt ensamrättsförsäljning för Jernma-

nufaktur. Nilsson upprättade ett avtalsförslag. Efter justeringar undertecknade parterna 1986-01-30 ett återförsäljaravtal, domsbilaga nr 1. I avtalet finns bland annat föreskrifter om vissa minimikvantiteter som Jernmanufaktur skall köpa. - Parterna tvistar nu om hur avtalet skall tolkas.

Under 1985 inköpte Jernmanufaktur Klemet-produkter för 336.000 kr. Under 1986 fram till den 19 september hade Jernmanufaktur köpt för 37.073 kr. Klemeco var av den uppfattningen att Jernmanufaktur genom återförsäljaravtalet garanterat att de för vart och ett av åren 1986 och 1987 skulle göra inköp för minst 600.000 kr. Jernmanufaktur tillskrevs därför 1986-09-19 och bereddes tillfälle att enligt punkten 10.3 i återförsäljaravtalet vidta rättelse och köpa upp till garanterad volym senast 1986-10-20. Om så inte skedde, menade Klemeco att det kunde förutses att Jernmanufaktur inte skulle fullfölja avtalet och en hävningsförklaring framfördes reservationsvis. Denna innebar att återförsäljaravtalet skulle anses hävt och upphöra per 1986-10-21 på grund av anticiperat kontraktsbrott. Vid ett sammanträffande mellan parterna 1986-10-10 förklarade Jernmanufaktur att man inte avsåg att göra kompletteringsköp för att nå upp till volymen 600.000 kr. Klemeco vidhöll innehållet i sitt brev från 1986-09-19 och uppgav att man hade för avsikt att framställa skadeståndskrav mot Jernmanufaktur. Från Jernmanufakturs sida gjordes gällande att den enda sanktion som följde av att bolaget inte uppnått försäljningsvolymen 600.000 kr var att ensamrätten skulle fråntas dem.

YRKANDEN

Klemeco har yrkat förpliktande för Jernmanufaktur att till Klemeco utge 609.000 kr jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen från 1986-12-01 (dagen för delgivning av stämningsansökan) tills full betalning sker. Som grund för sitt yrkande har Klemeco åberopat att Jernmanufaktur för-

orsakat Klemeco skada genom att bryta mot återförsälj-
ravtalet. Kontraktsbrottet har bestått i att Jernmanufak-
tur inte uppnått garanterad försäljningsvolym enligt
avtalet. Klemeco har hävt avtalet på grund av anticiperat
kontraktsbrott. Kontraktsbrottet var väsentligt för Kle-
meco. Jernmanufaktur har strikt ansvar för uppkommen ska-
da. Det yrkade beloppet fördelar sig enligt följande:
484.000 kr avser ersättning för utebliven handelsvinst
(varav 264.000 kr hänför sig till 1986 och 220.000 kr
till 1987)

52.000 kr avser ränteförluster (13.000 kr 1986, 39.000 kr
1987)

73.000 kr avser ersättning för utebliven royalty (42.000
kr 1986, 31.000 kr 1987).

Jernmanufaktur har bestritt yrkandena. Räntheyrskandet har
vitsordats såsom skäligt. Bolaget har som grunder för sitt
bestridande anfört följande: Jernmanufaktur har inte be-
gått något kontraktsbrott, eftersom punkten 3.1 inte inne-
fattar något garantiåtagande. För det fall tingsrätten
skulle finna att vad som anges i 3.1 är att tolka som en
garanti om inköpsvärde och att Jernmanufaktur därför gjort
sig skyldigt till ett kontraktsbrott, hävdar bolaget att
punkten 3.4 uttömmande reglerar de sanktionsmöjligheter
som finns. Jernmanufaktur bestrider i vart fall att ska-
destånd skall utgå för 1987, eftersom avtalet på grund av
hävningsförklaringen upphört per 1986-10-21. För det fall
Jernmanufaktur skulle bli skyldigt att utge skadestånd har
bolaget vitsordat att skadeståndet skall beräknas efter
det positiva kontraktsintresset.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostna-
der.

DOMSKÄL

Klemeco har till utvecklande av sin talan anfört: Det var
en förutsättning för att Burström skulle teckna avtal om

ensamrättsförsäljning, att Jernmanufaktur kunde lämna garantier angående en viss minimiförsäljning. Burström hade ursprungligen velat bestämma minimiförsäljningskvoterna till 500.000 kr för 1986 och 750.000 kr för 1987. Han ville också att kompletteringsköp skulle göras med 200.000 kr för 1985. Parterna enades efter diskussioner om de i avtalet angivna kvoterna. Vid ett telefonsamtal 1986-01-29 uppgav Nilsson på förfrågan från Burström att punkten 3.1 i avtalet innebar ett garantiåtagande och att skadestånd skulle utgå om Jernmanufaktur inte köpte in de angivna minimikvantiteterna. Nilsson uppgav vidare att punkterna 3.2, 3.3 och 3.4 avsåg tiden efter 1987. - Under 1986-87 var konjunkturerna inom byggnadsbranschen goda. Trots detta uppgick Jernmanufacturs inköp under våren 1986 till obetydliga belopp och under maj 1986 gjordes inköp för endast 235 kr. Jernmanufacturs säljare hade tidigare haft täta kontakter med Burström, men dessa kontakter upphörde under våren 1986. Jivede hade uppmanat säljarna att inte arbeta med Klemitprodukterna. På grund av de låga försäljningssiffrorna uppsökte Burström och styrelseledamoten i Klemeco, Britt-Marie Cederholm, i juni 1986 Jivede i Jernmanufacturs lokaler. Burström tillfrågade Jivede om denne ansåg att avtalet innebar en bindande garanti, ett bindande åtagande. Jivede bekräftade att det var på det sättet. Han påpekade att endast halva året förflutit och bad dem återkomma i december. - Burström är av den uppfattningen; att Olander försökt förmå Jernmanufaktur att minimera försäljningen av Klemitprodukter för att på så sätt driva Klemeco i konkurs och därefter köpa företaget billigt av konkursförvaltaren. Burström löste ut Olander från Klemeco under 1984. - Klemeco har hävdatt att vid en totalbedömning av skadans storlek skall beaktas att Jernmanufaktur brustit i sin informationsplikt.

Jernmanufaktur har genmält:

Ensamrätten är en viktig del i Jernmanufacturs policy. Frågan om kvantiteter aktualiserades av Burström. Någon diskussion om att inköpskvoterna skulle utgöra en garanti

har inte förekommit. Eftersom marknaden inte är statisk lämnar Jernmanufaktur aldrig en sådan typ av garanti som innebär att bolaget, oavsett avsättningsmöjligheter, åtar sig att inköpa för vissa bestämda belopp. Jernmanufacturs omsättning uppgick 1985 till omkring 22 miljoner kronor. För 1989 beräknas omsättningen bli 50 miljoner kronor. Bolaget var inte ekonomiskt beroende av Klemitprodukterna och skulle inte ha undertecknat avtalet om detta innefattat ett garantiåtagande. Nilsson uppgav för Jivede, att Jernmanufaktur inte tog någon risk, eftersom det enda som kunde hända om minimikvoterna inte uppfylldes var, att Jernmanufaktur förlorade ensamrätten. - Jernmanufaktur hade som mål att uppnå en hög försäljningsvolym. Det är inte riktigt att Jivede utfärdat något säljförbud. Tvärtom har han i brev till säljarna uppmanat dessa att arbeta med Klemitprodukterna. Trots säljarnas ansträngningar uteblev försäljningsframgångarna. Burströms teorier om att Ålander och Jernmanufaktur skulle försöka driva Klemeco i konkurs saknar förankring i verkligheten. Anledningen till att kontakten mellan säljarna och Burström upphörde var, att säljarna fick en större kunskap om produkten och inte längre behövde rådfråga Burström. Dessutom ändrades inköpsrutinerna hos Jernmanufaktur på det sättet att säljarna inte längre skulle göra beställningar direkt från leverantörerna. - Vid sammanträffandet i juni 1986 påpekade Burström för Jivede, att avtalet var bindande. Jivede svarade att endast halva året förflutit och bad Burström återkomma i december. - Burström hölls kontinuerligt underrättad om försäljningsresultaten. Under juli och augusti 1986 hade Burström semester, varför något informationsmöte inte ordnades. I september hade samarbetsklimatet blivit sådant att det inte ansågs meningsfullt att ha något möte. - Jernmanufaktur bestrider att punkterna 3.2, 3.3 och 3.4 skulle avse tiden efter 1987. Punkten 3.4 visar att parterna förutsett att det kunde inträffa att minimikvantiteterna inte uppfylldes och att detta inte innebar något kontraktsbrott. Om ett underskridande av minimikvantiteterna utgjort ett kontraktsbrott hade punkten

3.4 varit överflödig, eftersom en bestämmelse om hävning vid kontraktsbrott finns i punkten 10.3. Även innehållet i punkten 10.4 styrker att 3.1 inte innefattar ett garantiåtagande.

Beträffande skadeståndets storlek har parterna anfört följande.

Klemeco: Auktoriserade revisorn Göran Nilsson har beräknat vilken skada Klemeco lidit på grund av den uteblivna försäljningen. Utebliven handelsvinst har beräknats genom att tillverkningskostnaden dragits från försäljningspriset. Vid beräkningen har Göran Nilsson utgått från en tänkt försäljning på 600.000 kr under vartdera åren 1986 och 1987. Avdrag har gjorts för den försäljning som ägt rum. Vid beräkningen av ränteförlusten har Göran Nilsson förutsett att Klemeco skulle vara självfinansierat. På grund av den uteblivna försäljningen har Klemeco tvingats till en finansiering som inneburit högre kostnader än vad som yrkats som ersättning för ränteförluster. - Mellan Klemeco och Funkment Konst AB, ett av Burström helägt företag, finns ett licensavtal som tillförsäkrar Funkment Konst AB royalty på patenterade produkter och icke patenterade tillbehör. Kostnaden för royalty ingår i tillverkningskostnaden och har således reducerat Klemecos bruttovinst.

Jernmanufaktur : Klemecos årsredovisningar visar att det är osannolikt att Klemeco skulle haft en bruttovinst på 50 procent. - Jernmanufaktur har inte fått ta del av det material Göran Nilsson haft som underlag för sina beräkningar. Det kan finnas ytterligare kostnader i Klemecos rörelse som inte har beaktats i rapporten. Jernmanufaktur vitsordar att försäljningen till dem uppgått till 62.000 kr 1986 och 200.000 kr 1987. Till denna försäljning ska läggas den övriga försäljning på 11.000 kr som skett i Sverige under 1986. För 1987 tillkommer en försäljning på 65.000 kr. Klemeco borde dessutom ha kunnat sälja för ytterligare 100.000 kr under 1987. Även denna beräknade

Mak 5/27

försäljning skall ingå i kalkylen. För ettvarvt av åren 1986 och 1987 vitsordar Jernmanufaktur en förlorad handelsvinst på 25.000 kr. - Eftersom ränta på arbetande kapital i Klemeco inte tagits med skall inte heller räntekostnaden beaktas. Ränteyrkandet kan inte vitsordas. Jernmanufaktur godtar hypotesen att Klemeco skulle ha varit självfinansierat om minimikvoterna hade uppfyllts. - Jernmanufaktur vitsordar sättet för beräkningen av royalty, men gör gällande att avtalet mellan Klemeco och Funkment Konst AB inte innebär att Klemeco är skyldigt att utge royalty på den uteblivna försäljningen.

Klemeco har genmält: Årsredovisningarna speglar resultatet i hela företaget. Eftersom Klemeco har flera pågående projekt, är det inte möjligt att med ledning av årsredovisningarna dra några slutsatser om bruttovinsten på en viss produkt. Göran Nilsson har räknat i överkant på tillverknings- och overheadkostnader. Under 1988 såldes Klemeco produkter för 791.000 kr. Under 1989 har tillverkningsrätten, innevarande lager och verktyg sålts för ett sju-siffrigt belopp. - Klemeco har gjort vad som kan anses ankomma på dem för att minimera skadan.

Klemeco har såsom skriftlig bevisning åberopat återförsäljaravtalet, Carl Ekbergs brev till Burström (daterat 1985-12-23), Klemecos brev med hävningsförklaringen (daterat 1986-09-19) samt auktoriserade revisorn Göran Nilssons rapport över hur skadeståndet beräknats (upprättad 1987-12-22).

Jernmanufaktur har förutom återförsäljaravtalet åberopat två brev från Jivede till Jernmanufacturs säljare (daterade i februari 1986 respektive 1986-06-02) samt Klemecos årsredovisningar för åren 1985-1987.

Förhör har på Klemecos begäran hållits med Burström, Britt-Marie Cederholm, Göran Nilsson och Sören Nyberg. På

Jernmanufaktur's begäran har Jivede och Kent Westlund hört.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Avgörande för frågan om Jernmanufaktur på grund av brott mot återförsäljaravtalet blivit skadeståndsskyldigt är, hur punkten 3.1 i avtalet skall tolkas. - Det har uppenbarligen varit Burströms önskan att Jernmanufaktur genom avtalet skulle garantera ett visst inköpsvärde och att Jernmanufaktur skulle bli skadeståndsskyldigt om garantin inte uppfylldes. Vid förhören med Burström och Jivede har emellertid ingenting framkommit som visar att frågan om en garanti diskuterats mellan parterna före eller i samband med avtalsslutet. De uppgifter som i övrigt lämnats vid förhören ger inte särskilt stöd för någondera partens uppfattning. Punkten 3.1 får därför tolkas mot bakgrund av avtalet i dess helhet och avtalssituationen i övrigt. - Formuleringen av 3.1 talar för att den skall uppfattas som en garantiutfästelse. I punkten 3.4 har emellertid reglerats vad följden blir om minimikvoterna inte uppfylls. Om en underlåtenhet att uppfylla minimikvoterna vore att betrakta som ett kontraktsbrott, hade punkten 3.4 varit överflödig, eftersom en hävningsbestämmelse finns i punkt 10.3. Ingenting tyder på att punkten 3.4 skulle avse endast tiden efter 1987. Även bestämmelserna om återköp i punkten 10.4 ger stöd åt uppfattningen att en underlåtenhet inte utgör ett kontraktsbrott. De försäljningssiffror som förelåg vid avtalsslutet och den omständigheten att Jernmanufaktur inte var ekonomiskt beroende av Klemitprodukterna talar också för att Jernmanufaktur inte, vid äventyr av ett skadestånd, åtagit sig att inköpa för de angivna minimikvoterna.

Tingsrätten anser sammanfattningsvis, att avtalet bör tolkas på det sättet, att en underlåtenhet att uppfylla de föreskrivna minimikvantiteterna inte inneburit att Jernmanufaktur ådragit sig skadeståndsskyldighet gentemot Kleme-

co, utan endast medfört en rätt för Klemeco att säga upp avtalet. Klemeco har således inte förmått styrka sin talan och käromålet skall därför ogillas.

Vid angiven utgång i målet skall Klemeco förpliktas att ersätta Jernmanufaktur dess rättegångskostnader. Yrkat belopp har vitsordats.

FULLFÖLJDSHÄNVISNING se bilaga 2 (DV 401 C)

Vadeinlaga senast 1989-11-13

Gunilla Zetterberg B-M Riving Eva Wendel

MALMÖ TINGSRÄTT

Kopien överensstämmer
med originalet.

